

"תיאורית המלחמה הצודקת" בהקשרה האמריקני

ירון ברוק ואלכס אפשטיין

לפוע לא יטופלו באופן נחרץ, אנו נסבול מגורל דומה (או גרוע יותר) שוב.

לאחר אירועי ה-11 בספטמבר, מנהיגינו – השותפים למראית עין להכרה בהכרחיותה של תגובה נחרצת – הבטיחו לעשות כל מה שניתן כדי שאמריקה תהיה מקום בטוח מפני התקפות טרור. בנאום שקצר תשואות כמעט אוניברסליות, התחייב הנשיא בוש להשמיד את האויב על-ידי הכרזת מלחמה שתחילתה באל-קעידה ובממטר הטליבאן, "לא תסתיים עד אשר כל קבוצת טרור בעולם... תובס". באותו נאום, נדר בוש: "לא אנוח ולא אשקוט, לא אגלה רחמים בניהול מאבק זה לחירות וביטחון לבני האדם באמריקה."¹

על מנת למלא התחייבות זו, על מנהיגינו לזהות תחילה, מי הוא בדיוק האויב ואז להיות מוכנים לבצע את הנדרש כדי להביסו. הבה נבחן מה ידרוש דבר זה, ונשווה זאת לפעולות שנקטו מנהיגינו בפועל.

האויב שתקף ב-11 בספטמבר איננו "טרור" ממש כשם שהאויב במלחמת העולם השנייה לא היו לוחמי קאמיקאזי או התקפות צוללות. טרור הוא טקטיקה המשמשת קבוצה מסוימת למען מטרה מסוימת. קבוצה זאת והמטרה למענה היא נלחמת הם האויב.

הקבוצה המאיימת עלינו – ואל-קעידה היא סיעת טרור אחת בתוכה – היא התנועה הטוטליטרית האסלאמית. זו תנועה מיליטנטית, דתית, אידאולוגית הנהנית מתמיכה רחבה וגוברת ברחבי העולם הערבי-אסלאמי וכוללת את המאמינים כי כל בני האדם צריכים לחיות תחת שעבוד מלא כדוגמות האסלאם וכי יש לנהל ג'יהאד נגד המסרבים. התנועה רואה בחירות האדם, בשגשוג כלכלי וברדיפת האושר על אדמות שחיתות ומתארת את המערב (במיוחד

ח לפו כמעט חמש שנים מאז ה-11 בספטמבר 2001 – היום שבו רצחו טרוריסטים אסלאמיים אלפי אנשים חפים מפשע בני האומה החופשית ביותר, העשירה ביותר, המאושרת והחזקה ביותר עלי אדמות. ביום זה ובשבועות שאחריו, חשנו צער על אובדנם של כה רבים וטובים; חשנו זעם על כל מי שיכול היה לבצע מעשה כה מרושע; חשנו אי-אמון, על כי המעצמה היחידה בעולם מניחה לדבר כזה לקרות; וחשנו פחד, נוכח הכרה חדשה, כי רשע כזה יכול לפגוע בכל אחד מאתנו. אך מעל לכל חשנו רצון בתגמול הולם נגד כל האחראים לזוועות האלה באופן ישיר או עקיף, כדי שאיש לא יעז עוד לעולם לגרום להתקפה כזאת על אמריקה או לתמוך בה. העלאת רגשות אלה היא מסוכנת, טוענים אינטלקטואלים רבים, מאחר שהיא מקדמת תאוות נקם "פשטנית" ומתעלמת מ"מורכבות" הגורמים שהובילו למתקפות ה-11.9. אולם השאיפה לתגובה הולמת היא תוצאה של הכרה אובייקטיבית כי בוצע פשע, וכי אם האויבים האחראים

ד"ר ירון ברוק הוא המנהל הביצועי של מכון איין ראנד. הוא מרצה בנושאי אובייקטיביזם, אתיקה של עסקים ומדיניות חוץ, במכללות, בקהלים מקומיים ובתאגידים ברחבי אמריקה. הופעותיו בתקשורת כללו ראיונות ב-CNN, חדשות פוקס, CNBC ו-PBS. ד"ר ברוק שירת בצה"ל בחיל המודיעין; בוגר הפקולטה להנדסה אזרחית בטכניון ובעל תואר שלישי מטעם אוניברסיטת טקסס באוסטין.

אלכס אפשטיין הוא עמית במכון איין ראנד, מתמחה בפילוסופיה, עסקים ואקטואליה. פרסם עשרות מאמרים ברחבי המדינה. מר אפשטיין בעל תואר ראשון בפילוסופיה מאוניברסיטת דיוק, שם הוא עורך ומוציא לאור את ה-Duke Review.

המאמר המלא פורסם במקור ב"אנכי" ותרגומו לעברית על-פי אישור מיוחד מד"ר ירון ברוק ואלכס אפשטיין ו-The Standard Objective, המאמר המלא הופיע לראשונה באביב 2006 בגיליון 1 של "הסטנדרט אובייקטיב". כל הזכויות שמורות.

הערת הכותבים: מאמר זה מבוסס בחלקו על ההרצאה "המוסריות של המלחמה", שהרצה ד"ר ברוק בכינוסים ברחבי ארה"ב, לרבות בוועידת הקיץ האובייקטיביסטית שהתקיימה ב-2004.

1. George W. Bush, address to both Houses of Congress, September 20, 2001.

את ארצות-הברית וישראל) כשיאה של השחיתות. מטרת התנועה לבער את התרבות המערבית, במזרח התיכון תחילה ובמערב כולו בהמשך, ולהביא לניצחון עולמי של האסלאם. מטרה זו תושג, מאחר שהמערב הוא "נמר של נייר", שניתן להכריעו על-ידי לוחמים אסלאמיים רבים הדבקים במטרה.

מה יכולה ממשלתנו לעשות בכוח צבאי כדי להביס אויב אידאולוגי? אין ביכולתה לתקוף ישירות את השורשים הפילוסופיים העמוקים של האסלאם הטוטליטרי; אולם היא אינה נדרשת לעשות זאת כדי להביס את האסלאם הטוטליטרי כאיום פיסי, מכיוון שתנאי הכרחי ומוקדם לקיומה ולפעילותה של תנועה טוטליטרית אסלאמית הוא תמיכתן הפעילה של מדינות ערביות ואסלאמיות המסייעות לה. ללא תמיכתן של מדינות אלה, טוטליטריות אסלאמית וטרוריסטים אסלאמיים, לא יוכלו להתקיים כאיום משמעותי.

הדוגמה של הקומוניזם והנאציזם, שתי תנועות מיליטנטיות בעלות שאיפות טוטליטריות של כיבוש עולמי מוכיחה כי הפסקת התמיכה של מדינות בתנועה יכולה להרוס את האיום הגלום בה. כפי שכתב אנג'לו מ. קודוילה (Codevilla) פרופ' ליחסים בינלאומיים באוניברסיטת בוסטון:

זכרו את עומקה ורוחבה של התנועה הקומוניסטית. המפלגה הקומוניסטית הייתה רק קצה הקרחון. כל מפלגה פוליטית, כל איגוד עובדים, כל עיתון, כל בית ספר, כל מקצוע, כל ארגון חברתי כלל אוהדים לקומוניזם, שמילאו תפקיד משמעותי בפעילותו... היכן הם כל האנשים הללו, צעירים ומבוגרים, שהתווכחו והפגינו, שזממו וריגלו ורצחו ובגדו למען המטרה הגדולה של הקומוניזם? הם אינם עוד כפי שברית המועצות איננה עוד, כשם שחמניות חדלות מלהתקיים במקום שאין בו שמש. באשר לנאצים הפראיים... רק שמם נותר כעלבון חבוט. מטרות אנושיות מגולמות במוסדות אנושיים. עמם הן משגשות, בלעדיהם הן גוועות. קומוניסטים ונאצים בכל מקום חדלו להיות בעיה כאשר המשטרים שהיו להם השראה גוועו.²

עבור הטוטליטריזם האסלאמי, ה"שמש" היא איראן. היא מיישמת את האידאלים של התנועה במחויבות מלאה לתיאוקרטיה מיליטנטית אסלאמית ומספקת לתנועה מודל ודלק רוחני שאי-אפשר בלעדיו. איראן תומכת בארגוני הטרור חמא"ס, הג'יהאד האסלאמי והחיזבאללה. המדינה השנייה בתמיכה באסלאם הטוטליטרי היא ערב הסעודית, שהשקיעה יותר משבעים וחמשה מיליארד דולר בכת הוואהבית של האסלאם, המעניקה השראה ללגינות של מוסלמים טוטליטריים, ובהם אוסאמה בן-לאדן.

לפיכך, הפעולה הראשונה הנדרשת בתגובה לאירועי ה-11.9 היא לסיים את התמיכה של מדינות באסלאם הטוטליטרי כולל סיום המשטר האיראני. בעדיפות משנית,

יש להילחם במדינות כסוריה (ובעיראק של צדאם חוסיין לפני שהתחסלה). המשטרים במדינות אלה, הם תומכים פעילים בטרור ערבי-אסלאמי ובמטרות הטוטליטריות האסלאמית, אף שאינם מחויבים להן אידאולוגית; תמיכתם ניתנת משיקולי תועלתיות ומעניקה להן כוח; באמצעות תמיכה במטרות אנטי-מערביות ובג'יהאדיסטים, מרחיקות מדינות ערביות את אומללותם וסבלם של אזרחיהן משלטון האלים ומכוונות אותם נגד אמריקה וישראל. תמיכה בטוטליטריות אסלאמית מזכה משטרים אלה גם בממון ממדינות ערב; לדוגמה, מנהיגי סוריה, מדינה מתנוונת ללא אוצרות נפט, הם עשירים משום שאיראן, העשירה בנפט, משלמת להם עבור מתן סיוע לארגונים טרוריסטיים כחיזבאללה. יש להבהיר למשטרים אלה, כי שיתוף פעולה עם התנועה או מטרותיה אינו מועיל להם, אלא יביא לחורבנם.

מן ההיסטוריה ניתן ללמוד על הנכונות והנחישות הנדרשות כדי לנקוט פעולה צבאית הרסנית נגד משטרי אויב - לגרש את מנהיגיהם ואת התומכים הראשיים בהם, להפוך משטרים מסוימים וערים מסוימות לדוגמה כדי לזכות בכניעתם של השאר, ולגרום סבל לאוכלוסייה אזרחית המשתפת פעולה עם משטרים תומכי-טרור.

כדי להביס את גרמניה ויפן במלחמת העולם השנייה נזקקו ארה"ב ובעלות בריתה לפעולות חסרות רחמים. הן הבעירו והפציצו את כל הערים הראשיות ביפן ואת רוב הערים בגרמניה - תוך הרג של מאות אלפים. בהסבירו את הסיבה להפצצות על גרמניה כתב צ'רצ'יל: "...ההפצצה החמורה, חסרת הרחמים של גרמניה בממדים הולכים וגדלים לא רק שתפגע במאמצי המלחמה שלה... אלא תיצור תנאים בלתי נסבלים לרוב האוכלוסייה הגרמנית." כידוע קץ המלחמה וחסול האיום כדי להביס לחלוטין את הטוטליטריות האסלאמית, על אמריקה לזהות נכונה את האויב ולהראות את אותה נכונות בלתי-מתפשרת להביסו כפי שהראתה נגד אויביה במלחמות העבר.

ניתן לראות כי כמעט חמש שנים לאחר ה-11 בספטמבר - משך זמן ארוך יותר מהתקופה שנדרשה להבסת יפן לאחר פרל הארבור - שתי התומכות המובילות של הטוטליטריות האסלאמית ורוב שותפיהן לעבירה נותרו ללא פגע וממשיכות בגלוי בפעולותיהן. איראן פועלת באגרסיביות להשגת נשק גרעיני, מונהגת על-ידי נשיא המכריז כי ישראל צריכה "להימחק מן המפה", ועל-ידי מולות המנהיגים את האומה לצלילי הפזמון "מוות לאמריקה". סוכני טרור של איראן ברחבי העולם רוצחים חיילים אמריקאיים בעיראק, שאותה מנסה איראן להפוך לתיאוקרטיה מוסלמית. ערב הסעודית ממשיכה לממן בתי ספר ומוסדות המטיפים לשנאת אמריקה ברחבי העולם ומטפחים טוטליטריות אסלאמית. סוריה ממשיכה לשמש אכסניה למפקדות של ארגוני טרור ותומכת פעילה בהתנגדות העיראקית הרוצחת חיילים אמריקאים. הרשות הפלשתינאית ממשיכה בג'יהאד

Angelo M. Codevilla, *No Victory, No Peace*, Lanham, MD: Rowman and Littlefield, 2003, pp. 97-98

המיטב שאמריקה יכולה לעשות. זה – בתגובה לאיום מצדן של אומות רקק, נגד הכוח הצבאי בעל העוצמה הגדולה ביותר בהיסטוריה.

מה מסביר את התבוסות של המנהיגים והאזרחים של האומה החזקה עלי אדמות?

ורם מכריע אחד הוא כישלון האינטלקטואלים וההנהגה הפוליטית לזהות בבהירות את טבעו של האויב, ולהבין כי הטרוריסטים נובע מתנועות אידאולוגיות דתיות המבקשות את חורבנו והן נהנות מתמיכה רחבה של מדינות ואנשים מוסלמיים.

מניע אינטלקטואלי אחר לכישלון זה הוא הדוקטרינה של הרב-תרבותיות, הגורסת כי כל התרבויות שוות, וכי אין זה מוסרי להכריז על תרבות המערב כנעלה על אחרות. לאחר שהפנימו דוקטרינה זאת, רוב האינטלקטואלים והפוליטיקאים במערב מסתייגים מזיהוי הרוע של תנועה אידאולוגית לוחמנית, כהיבט של התרבות הערבית-אסלאמית, או מהכרה בתמיכה העולמית הרחבה בתרבות זו.

מניע משמעותי עוד יותר הוא האמונה הדתית של אמריקאים רבים (במיוחד השמרנים). אף כי המיליטנטיות של התנועה הטוטליטריות האסלאמית נתעבת בעיני אמריקאים רבים, הרי שעקרונות האתיקה של התנועה – חיי אמונה, התנערות מחומרנות, הקרבה עצמית למען מטרה "נעלה" – עולים בקנה אחד עם כל מה שמאמינים אמריקאים רואים כאידאל. הם מסתייגים מלתאר רעיונות אלה כגורם משמעותי לרוע, ובמקום זאת, נמשכים לתיאוריה כי אויבנו מתמצים ביחידים כגון אוסאמה בן-לאדן, צדאם חוסיין וכמה מחסידיהם המטורפים. מנהיגי ארה"ב אף מרחיקים לכת; הם נמנעים מגינוי הרעיונות האסלאמיים, ואף נסוגים בהכנעה בטענה כי מוסלמי אמיתי אינו יכול להיות אחראי לטרור, שהרי "אסלאם הוא שלום", והטרוריסטים האסלאמיים "חטפו דת גדולה". זאת, אף שכולם מודים כי איראן וסוריה פעילות בתמיכה בטרור, כי איראן מפתחת טילים ונשק אטומי, וערב הסעודית מייצרת לגיונות של "פראחי" טרוריסטים.

זמן קצר אחרי ה-11 בספטמבר, הפגין הנשיא בוש הבנה כלשהי לתפקידן של מדינות התומכות בטרור כאשר הצהיר: "מעטה ואילך, כל אומה שתמשיך להציע מחסה או תמיכה לטרור תיחשב על-ידי ארה"ב כמשטר עויין". לאחרונה, למרות חששו מהתייחסות לגורם דתי כלשהו, הוא גינה את "הרדיקליזם האסלאמי" כמקור מרכזי לאיום טרוריסטי. אילו נקטו מנהיגי ארה"ב פעולה צבאית לסיום האיום, היה זה משמעותי ויעיל יותר מכל מה שעשו עד כה. מדוע אפוא לא עשו זאת?

הסיבה היא, שהם מאמינים כי צעד זה יהיה מוטעה מוסרית, מאחר שהם מקבלים בעקביות תיאוריה מסוימת

שבו פתח יאסר עראפאת – מלחמה שניתן לצפות להסלמתה תחת שלטון החמא"ס. ברחבי העולם הערבי-אסלאמי, "מנהיגים רוחניים" ועיתונות בבעלות המדינה מסיתים להתקפות נגד המערב ללא חשש מתגובה.

אמריקה לא עשתה דבר נגד איראן וערב הסעודית, ואף לא נגד סוריה והרשות הפלשתינאית. במקרים הנדירים בהם ננקטה פעולה כלשהי כלפי משטרים אלה, הייתה זאת פעולת התנצלות: הצעה להצטרף לקואליציה "נגד-הטרור" (ללא ישראל); הבטחת מדינה לפלשתינאים; הכרזה על "ידידות נצח" כלפי ערב הסעודית והזמנת מנהיגיה לנפוש עם נשיא ארה"ב; "איום" באפשרות של בדיקה על-ידי האו"ם בתגובה לחתירת איראן להשגת נשק גרעיני.

בתגובה ל-11 בספטמבר, אמריקה נקטה פעולה צבאית נגד שני משטרים: הטאליבן באפגניסטן ומשטרו של צדאם חוסיין בעיראק. אולם הפעילות הצבאית בכל אחד מן המקרים לא עלתה בקנה אחד עם ההיגיון, המטרות, השיטות והתוצאות של מלחמות העבר המוצלחות. באפגניסטן ניתנה לטאליבן הודעה מוקדמת על הפעולה הצבאית, נעשה כל מאמץ כדי שלא לפגוע באזרחים, והותר לרבים ממנהיגי המפתח להימלט מהקרבת של טורה-בורה. בעיראק, לאחר סילוקו של צדאם חוסיין, לא נעקרו שרידי משטר הבעת', לא דוכאה ההתקוממות שהתפתחה ולא הוקם מנגנון הגנה כנגד עלייתה של תיאוקרטיה שיעית שתהיה לסייענית יעילה יותר לטוטליטריות האסלאמית מכפי שהיה צדאם אי פעם.

במונחים של סיום האיום (המוגבל) של מדינות אלה נגד אמריקה, ה"מלחמה" באפגניסטן הייתה כישלון חלקי, ו"המלחמה" בעיראק הנה כישלון מוחלט. המנהיגות בארה"ב משקיעה את מאמציה בהענקת "חיים טובים" לאנשי המזרח התיכון, על-ידי סילוק ממשלות של דיקטטורים לא פופולריים והצעה לבחור באופן דמוקרטי כל ממשל שיחפצו בו (אפילו יהיה אנטי-אמריקאי). מטרה זאת מכלה משאבים בלתי נדלים וחיים של אלפי אמריקאים בעיראק, שם מקיימת ארה"ב אוכלוסייה עיראקית עוינת עד אשר תוכל לנהל את מדינתה לפי חוקי האסלאם.

מנהיגי ארה"ב טוענים כי הממשלה הדמוקרטית הנבחרת של עיראק תוביל בדרך כלשהי למחירת של "חירות" במזרח התיכון ותעצור טרוריסטים בעתיד הרחוק. ובינתיים, על האמריקאים להפגין "נחישות", לחלוץ נעליהם בנמלי תעופה, ולשים לב למפתח הצבעים של התראות הטרור.

למרות דיבורים ריקים על "ניצחון מושלם", מדיניות החוץ הרשמית בנוגע לביטחון אמריקה כנגד הטרוריסטים האסלאמי היא: קבלת התבוסה. והמטריד יותר מכל הוא כי רוב האמריקאים מכירים בכישלון בעיראק, בעובדה שלא יהיה ביטחון בעתיד הנראה לעין, ובהיעדר מוכנות לטיפול יעיל באיומים כגון תוכנית הנשק הגרעיני-האיראני – ובכל זאת קיימת הסתייגות רחבה מנקיטת פעולות הנדרשות לחיסול האיום של הטרוריסטים האסלאמי והטענה היא, כי זה

של מוסר המלחמה, השולטת באוניברסיטאות ובאקדמיות הצבאיות של אמריקה ומקובלת בקרב אינטלקטואלים, פוליטיקאים, הנהגת הצבא, והתקשורת. אף שהאמריקאים בכללם אינם מכירים תיאוריה זאת לפרטיה, הם מתייחסים להנחות שעליהן היא מבוססת ולפוליטיקה שאליה היא מובילה כמוסריות ללא עוררין. התיאוריה מכונה: "תיאוריית המלחמה הצודקת".

"תיאוריית המלחמה הצודקת"

חייב לכוון היטב למטרותו הצבאית ולהימנע ממטרות לא-צבאיות. הוא רשאי לירות רק אם השיג טיווח ברור באופן סביר; הוא רשאי לתקוף רק אם התקפה ישירה אפשרית... הוא אינו רשאי להרוג אזרחים רק משום שהוא מוצא אותם בינו לבין אויביו... ההסתפקות באי-כוונה להרוג אזרחים היא פתרון קל מדי... אנו מחפשים סימן חיובי כלשהו למחויבות להצלת חיי אזרחים... אם הצלת חיי אזרחים משמעותה סיכון חיי חיילים, אנו חייבים לקבל את הסיכון.³

תיאורו של ואלצר אינו הרהור סרק של פילוסוף ממגדל השן; אלה הם "נוהלי הקרב" שלפי הוראותיהם נלחמים חיילי ארה"ב - ומתים - מעבר לים. כאשר חיילי המרינס בבגדאד לא משיבים אש כאשר אש נורית עליהם ממסגד, או כאשר טייס מסוק מיורט בעת טיסה נמוכה מדי בניסיון למנוע נפגעים אזרחיים בשעת מרדף אחר מטרתו, הם פועלים על-פי ההנחיה כי "עלינו להפגין מחויבות להצלת חיי אזרחים", גם אם יש בכך "סיכון חיי חיילים".

הספר מלחמות צודקות ולא-צודקות משמש כספר לימוד מרכזי בשיעורי האתיקה בווטס פוינט ובעשרות אקדמיות ובתי ספר צבאיים אחרים. יתרה מזאת, תיאוריית המלחמה הצודקת היא התיאוריה המוסרית היחידה הנלמדת כיום. תיאוריה זו נלמדת בניגוד לשני היבטים אחרים של מוסר המלחמה: פציפיזם ו"ריאליזם". הפציפיזם גורס כי שימוש בכוח צבאי לעולם אינו מוסרי. התיאורטיקנים של המלחמה הצודקת מבקרים בצדק תפיסה זאת בטענה כי קיימת רשעות תוקפנית המנסה להרוג ולשעבד את החפים מפשע, וכי כוח הוא לעיתים קרובות הדרך היעילה היחידה לעצור זאת ומלחמה היא לעיתים הכרחית מבחינה מוסרית.

ה"ריאליזם" גורס כי למלחמה אין מגבלות מוסר. תיאוריית המלחמה הצודקת דוחה גם גישה זאת, מתוך השקפה כי מלחמה, כשהיא הכרחית, חייבת להתנהל בהתאם לעקרונות מוסר קפדניים. הואיל ו"ריאליזם" מתנער ממוסריות, אין הדוגלים בו יכולים להתנגד עקרונית למלחמות או לפעולות מלחמתיות שבהן האשם והלא-צודק רוצח את החפים מפשע. יתרה מזאת, לפי גישת המלחמה הצודקת,

ה"ריאליזם" לקוי בשל התכחשותו לצורך במחשבה קפדנית בנוגע לנושאים המוסריים שמעוררת המלחמה. לפיכך, בעת מלחמה, אנו מחויבים לקחת בחשבון שאלה חשובה שאינה מובנת מאליה: באילו נסיבות על מדינה לצאת למלחמה? ומהי המדיניות שעל מדינה לאמץ לגבי חיילים ואזרחים של האויב?

שאלות אלה, טוענת תיאוריית המלחמה הצודקת, דורשות חשיבה שיטתית, קודם לכל מלחמה, כדי שנוכל לעשות את הדבר הנכון בהתרחש הנסיבות. לשאלות אלה לא תינתן תשובה מכס הנשיא כתגובות לגחמות מקומיות או בינלאומיות של הרגע. פעולה בדרך זו תהיה אי-צדק כלפי מי שנשלחו למלחמה ובמיוחד כלפי מי שיקפחו חייהם כתוצאה מכך.

כל הטיעונים נגד פציפיזם ו"ריאליזם" - ובעד ניתוח שיטתי של מוסר המלחמה - תקפים. הם מעניקים אמינות לטענה כי תיאוריית המלחמה הצודקת היא מעשית וצודקת. אולם מבדיקה מעמיקה של תיאוריה זו - ויישומה העקבי ב"מלחמה בטרור" - עולה כי אינה מעשית ואינה מוסרית. פעולה על-פי תיאוריה זו, היא מרשם להתאבדותן של אומות חפות מפשע, ולכן קוד הפעולה בלתי מוסרי לחלוטין. כל הצורות של תיאוריה זו, מספקות קווים מנחים בשתי קטגוריות: צדק בכניסה למלחמה וצדק בניהול המלחמה. (שתי הקטגוריות, בהתאמה, ידועות במינוח *jus ad bellum* ו-*jus in bello*). באופן כללי גורסת תיאוריית המלחמה הצודקת כי מדינות רשאיות להיכנס למלחמה רק בתגובה ל"סיבה מוצדקת"; שימוש בכוח הוא "מוצא אחרון", אחרי מיצוי כל האפשרויות הלא-צבאיות; וההחלטה לצאת למלחמה מתקבלת מתוך "כוונות טובות", במטרה להשיג "תוצאה טובה". מדינה חייבת לנהל מלחמה רק באמצעים "פרופורציונליים" למטרה שאותה היא שואפת להשיג, ותוך "הבחנה" בין לוחמים למי שאינם לוחמים. לבסוף, על שתי הקטגוריות חלה הדרישה כי רק "סמכות לגיטימית" רשאית להחליט מתי, מדוע, וכיצד להכריז ולנהל מלחמה.

קווים מנחים אלה מעורפלים מאוד. משמעותם תלויה בראיית "הצודק" ה"טוב", וה"לגיטימי" כנתונים המונחים מראש בבסיס תיאוריית המלחמה הצודקת והם הראייה המוסרית שבבסיסה. אף שמצדדי התיאוריה חלוקים בפרטים שונים לגבי טבע המוסר, כולם מסכימים לרעיון יסודי אחד. לצורך זיהוי רעיון זה, נבחנו את המקורות לתיאוריית המלחמה הצודקת - כתבי התיאולוג הנוצרי אוגוסטין הקדוש על השימוש הראוי באלמות על-ידי יחידים.

אוגוסטין שואל האם יכול נוצרי להצדיק הריגתו של הזולת, לאור **הציווי מהברית החדשה** "להפנות את הלחי השנייה". תשובתו היא כי אדם יכול להשתמש בכוח, לא כדי להגן על עצמו, אלא כדי להגן על שכנו. החוקרת ג'ין אלשטיין, (Elshtain), מחברת הספר **מלחמה צודקת נגד הטרור**, מסבירה:

Michael Walzer, *Just and Unjust Wars*, 3rd Edition, NY: Basic Books, 1977, p. 174.

לגבי נוצרים מתקופת אוגוסטין, אין זה ראוי להרוג כדי להגן על עצמך בלבד. מוטב לסבול נזק מאשר לגרום לו. אולם המחויבות לצדקה מחייבת את האדם לפעול בכיוון אחר, להצלת חייהם של אחרים. במקרה זה ייתכן הכרח לסכן ואף ליטול את חייהם של הגורמים לסבלם.⁴

התיאוריה של אוגוסטין אינה עוסקת בצדק במובן של חפים מפשע המגינים על חייהם מפני האשם. אמות המידה והמטרות המנחות לשימוש צודק בכוח על-ידי אנשים – ולקביעת חפותם או אשמתם – קובעות כי על הפעולה להיות שירות נטול עצמיות, למען אחרים. משמע, חיי האדם אינם מטרה כשלעצמה, שיש להגן עליה באופן צודק, אלא אמצעי להשגת מטרה נעלה יותר, להיות לקורבן או להישמר, לפי דרישות החובה המוסרית של האדם לשרת אחרים. תפיסה זו עולה בקנה אחד עם המוסר של האלטרואיזם בן ימינו.

"אלטרואיזם" במובנו המילולי משמעותו "אחרים"; דהיינו, על האדם לחיות את חייו בשירות חסר עצמיות ובהקרה עצמית למען אחרים שהיא המעלה העליונה. פעולה למען עצמך, היא בלתי מוסרית. המוסר האלטרואיסטי הוא פועל יוצא מן הנצרות אך הוא מקובל כיום בצורות שונות על-ידי דתיים ולא-דתיים. אף שדבקות באלטרואיזם מוכרת כלא-מעשית, הרעיון האלטרואיסטי מקובל כרעיון מוסרי כמעט ללא-עוררין. לראיה, מעטים שואפים לחיות חייהם בסגנון אמא תרזה, אך לית מאן דפליג, כי חייה הנם אב-טיפוס מוסרי.

אוגוסטין לא כתב באופן שיטתי על השלכות תפיסתו האלטרואיסטית-נוצרית על המלחמה והשימוש בכוח, אף שהוא יישם רעיונות אלה בהטפה למען מלחמות לעזרת הסובלים ולהפצת הנצרות בקרב אומות אחרות. תיאולוגים ופילוסופים נוצרים דתיים וחילוניים הרחיבו ופיתחו את תיאורית המלחמה הצודקת (כפי שנקראה לימים) והיא אומצה בצורות שונות על-ידי קבוצות נוצריות ואתאיסטיות, "ניצים" ופציפיסטים, דוגלים במוסר מוחלט ודוגלים ביחסיות מוסרית. ההתפתחות המשמעותית ביותר בתיאוריה זו, אחרי אוגוסטין, היא אישור הזכות להגנה עצמית.⁵ אולם, בגלל שמירת השורשים האוגוסטיניים-אלטרואיסטיים, "זכות" זו מאבדת את מהותה.

יש לבחון בקפידה את הכוונות והתוצאות של הקווים המנחים של תיאורית המלחמה הצודקת, ולהתמקד במלחמה של אמריקה בטרור. מאחר שמדינות יוצאות למלחמה רק בתגובה ל"סיבה מוצדקת", מהי "סיבה מוצדקת" למלחמה? ה"מטרה הצודקת" הקלאסית שהובילה את אוגוסטין לאשר מלחמה מוצדקת היא: "משבר אנושי" – מצב שבו אנשים מארץ זרה סובלים מאלימות, דיכוי ורצח עם. וולצר מרחיק לכת ואומר כי "...הדילמה המרכזית של הפוליטיקה

הבינלאומית היא, האם יש להציל בכוח צבאי מבחוץ אנשים בסכנה"⁵ תיאורטיקנים רבים של המלחמה הצודקת טוענים שהקרבת חיילים אמריקאים ועושר אמריקאי למען "שמירת שלום" ומשימות "הומניטריות" (במקרים שבהם לא נשקף כל איום לארה"ב) כגון סודאן, קוסובו, בוסנייה, רואנדה וסומליה – היא חובה מוסרית.

היכן נמצא במקרים כאלה של "סיבה צודקת" את הצדק לחפים מפשע, העובדים קשה לפרנסתם וכופים עליהם לממן את המבצעים "ההומניטריים", שלא להזכיר את מי שמתים בהם? על-פי קוד הצדק (*standard of justice*) של תיאורית המלחמה הצודקת, צדק משמעותו שירות אלטרואיסטי לטובת האחרים. למעשה משמעותו היא' כי על "בעלי האמצעים" בעולם (היצרנים, המוסריים, המאושרים) להקריב לטובת "חסרי-הכל". חיילים אמריקאים יימנעו מלחיימה למען עצמם וחירותם; עליהם ללחום כדי לשרת את הזקוקים להם.

מאחר שהיחידים אינם מטרה בפני עצמה, אלא אמצעי למען מטרותיהם של אחרים, מהי הזכות להגנה עצמית, כלומר, זכותם של אנשים להגן על חייהם וחירותם, לא למען מטרה "הומניטרית", אלא למען עצמם?

לכאורה מתיימרת תיאורית המלחמה הצודקת לתמוך בזכות להגנה עצמית, אולם במהות היא מתכחשת לה. הגנה עצמית, לטענתה, היא "סיבה מוצדקת" למלחמה. כלומר, אם בני אומה מסוימת סובלים מתוקפנות, דיכוי, או רצח-עם, והם עצמם מסוגלים להפסיק זאת, הם זכאים מוסרית להגיב באופן צבאי מוגבל ובתנאים חמורים. תוקפנות מצד אומה אחרת היא "סיבה מוצדקת", רק כ"מוצא אחרון" ורק אם ההחלטה לצאת למלחמה מונעת על-ידי "כוונות טובות".

נבחן תחילה את הדרישה כי מלחמה חייבת להיות "המוצא האחרון". מגבלה זו, היא לכאורה מדיניות נבונה המתייחסת ברצינות למהלך המלחמה, במקום יציאה אקראית למלחמה. למעשה, מלחמה כ"מוצא אחרון" יוצרת מצב החורג מאיסור על יציאה אקראית למלחמות. משמעותה היא שמדינה אינה יכולה לצאת למלחמה באופן מיידי גם נגד איום אובייקטיבי – כלומר, כאשר מדינה אחרת הפגינה את רצונה ליזום אלימות כלפיה. מאחר ששימוש בכוח צבאי כרוך בפגיעה באחרים, יש למצות כל אפשרות לפני השימוש בכוח, דהיינו, ניסיונות לפיוס, החלטות אויבים, השתכנעות מדמעות התנין של מנהיגי האויב, וכל אפשרות אחרת.

מה על מדינה חפה מפשע לעשות כאשר היא יודעת כי איום שלא יטופל, עלול להתמשש בהתקפה שתביא עליה אסון בעתיד, כגון הידיעה שיש לארה"ב על כוונותיה של איראן כלפיה? התיאורטיקנים של המלחמה הצודקת מבטלים הערכות אלה כהיפותטיות (כיצד נוכל לדעת מה צופן העתיד?). לטענתם ההערכות על התקפות בעתיד מעוותות ממניעים של דאגה מוגזמת לחיים ולחירות של

4. Jean Bethke Elshtain, *Just War Against Terror*, NY: Basic Books, 2003, p. 57

5. Walzer, *Just and Unjust Wars*, p. 5

אמריקאים רבים וכו' – ולא את העובדה שהאמריקאים דוגלים בזכותם לרדיפת חירות, אושר ועושר. המניע לשתי המלחמות שאליהן נכנסה ארה"ב, במיוחד באפגניסטן, היה בבירור אירועי ה-11 בספטמבר וההכרה בהיקף האיום הטורוריסטי כלפי אמריקה. אך בשעה שהנשיא בוש הצהיר כי לאמריקה יש זכות להגן על עצמה, הוא לא התייחס לחיסול האיום המוצג על-ידי מדינות אלה כהצדקה מספיקה למלחמה. בשתי המלחמות, הוא הגן על פעולותיו, לא רק כתגובה לאיומי טורוריסטים נגד אמריקה אלא כתגובה לאיומיהם נגד "העולם". בוש הוסיף לחלק ההגנה העצמית של כל משימה, מבצע רחב היקף להקלת הסבל האפגאני והעיראקי – "סיבה מוצדקת" ללא עוררין. את המלחמה בעיראק הצדיק בוש במטרה של שימור "אחדות" האו"ם (ארגון שבו דיקטטורים רבים פועלים בלהט נגד אינטרסים אמריקאיים), שצדאם הפר את החלטותיו. בתהליך בניית המלחמה בעיראק, חיפש בוש מטרה אלטרואיסטית שתצדיק את ההגנה העצמית המבוססת על מהלך מקדים (רעיון שנוי במחלוקת בקרב פרשנים, פוליטיקאים, ותיאורטיקנים של המלחמה הצודקת). לפיכך, הקפיד בוש להתמקד במטרה של שחרור העם בעיראק מעולו של עריץ והמטיר על העיראקים מזון, נפט ובעלות קולקטיבית, ו"דמוקרטיה". שמה של המלחמה, "מבצע חירות לעיראק", מבטא את סדר העדיפויות המוסרי של בוש.

כאשר בוש מתייחס ל"כוונות הטובות" של ארה"ב בעיראק, הוא אינו מדבר על כוונותיה להגנה עצמית, אלא על הכוונות של אזרחים אמריקאים לשלם ושל חיילים אמריקאים למות כדי שעיראקים יוכלו לקיים הצבעת אספסוף.

הפקודה לצאת למלחמה ממניעים אלטרואיסטים, בשאיפה לתוצאה אלטרואיסטית, עומדת בסתירה מוחלטת לדרישות ההגנה העצמית ואוסרת על עצם מהותה של הגנה עצמית בקשר למלחמה באויב, לזיהויו ולהבסתו.

זיהוי מדינה כאויב משמעו זיהויה כיוזמת אלימות המאיימת על חייו, ובכך מבטלת את זכותה לקיום. לפי הצדק היא ראויה לכל שיידרש לסיום האיום שהיא מציגה. אולם לפי הקוד המוסרי של תיאורֶיֶת המלחמה הצודקת, המושג "מדינת אויב" אינו קיים כלל. גם כאשר מדינה יוזמת תוקפנות, היא לא נחשבת כאובייקט ראוי לתגובה, אלא כחוף מבטחים של "אחרים" שיש לשרתם. (השקפה זו מושרשת באמונה הנוצרית של אוגוסטין, המעודדת אותנו לאהוב כל אחד ובמיוחד "לאהוב את האויב").

אם מטרת המלחמה היא רווחתם של אחרים (וביניהם אויבֶיךָ), הגיוני הוא כי תיאורֶיֶת המלחמה הצודקת תאסור על ניהול מלחמה באופן שיהרוס את האויב. אדרבא, המלחמה תנוהל ללא אנוכיות, תוך הקרבה, וייחוס ערך גדול לאזרחי האויב. זו הכוונה בדרישות ל"פרופורציונליות" ול"הבחנה". פרופורציונליות היא הרעיון שהערך שיושג במטרת המלחמה

עצמנו, ודאגה מעטה מדי לגבי השלכות המלחמה על אחרים (כמו האיראנים). לפיכך, מבחינה מוסרית, שיקול זה אינו סיבה לפעולה. למשל, בשנת 2002, אמר וולצר לניו-יורק טיימס: "נכון שאנו לא צריכים לחכות עד שנותקף. אך עלינו לחכות עד אשר יעמדו לפני תקיפתנו."⁶

הדרישה כי מלחמה תהיה רק "מוצא אחרון" מנוגדת לנדרש מהגנה עצמית, המבוססת על עצירת איום חמור בהקדם האפשרי. מעשי זוועה של מדינות ותנועות רשע אינם מופיעים במפתיע; הן זקוקות לזמן כדי לבנות את כוחן, להשיג תומכים, לסחוט הסכמות, לזכות בניצחונות קטנים, ולשכנע את עצמן ואת נתיניהן כי יש סיכוי להצלחה. ככל שקורבנותיהן המיועדים יקדימו להגיב, יפחת הנזק שהבריונים יוכלו לגרום, ויקל להיפטר מהם.

גרמניה בשנות ה-30 היא דוגמה טובה. אנגליה וצרפת אפשרו להיטלר להסלים את איומיו, לבנות צבא חזק, לנצל את הססנותן ולהשתלט על אוסטריה ועל צ'כוסלובקיה ורק לאחר הפלישה לפולין נקטו פעולה צבאית. הן השתמשו במלחמה כ"מוצא אחרון" והתוצאות ידועות.

כך גם עליית האסלאם הטוטליטרי. בשנת 1979, המשטר האיראני החדש החזיק 52 בני ערובה אמריקאים במשך 144 יום. אמריקה התחננה בחוסר אונים להחזרתם, ולמנהיגים האיראנים ניתנה במה עולמית לטעון לעליונותם על האומה המכונה בפייהם "השטן הגדול". הם הצליחו להוריד את אמריקה על ברכיה והתנועה האנטי-אמריקאית השיגה ניצחון גדול.

בהיעדר סף שמעבר לו יש להכריז על "מוצא אחרון", יכולים התיאורטיקנים של המלחמה הצודקת והפציפיסטים להמציא תמיד תסריט לפיוס האויב, ולטעון כי מלחמה תהיה בלתי-מוסרית. עד שמלחמה תהפוך "למוצא אחרון", מדינות חפות מפשע יסבלו סיכונים, פחד, והרס גדולים בהרבה מהנחוץ כדי להביס אויב שהתחזק כתוצאה מהשתתפות בניסיונות פיוס רבים. לפיכך, "הגנה-עצמית" כ"מוצא אחרון" איננה הגנה עצמית.

תיאורֶיֶת המלחמה הצודקת דורשת גם כי ההחלטה לצאת למלחמה תתקבל מתוך "כוונות טובות", בחיפוש אחר "תוצאה טובה". המשמעות של "טוב" לעניין זה היא "אלטרואיסטי". אסור למדינה להתייחס לטובת עצמה בלבד בהחליטה לצאת למלחמה; היא חייבת להראות דאגה לשלומה של העולם, לרבות דאגה לטובת מדינת האויב. רק דאגה מסוג כזה תניב "תוצאה טובה".

בהתבסס על "כוונה טובה" כל חלק במשימה של הגנת המדינה צריך להיות מוצדק באופן אלטרואיסטי. לדוגמה, כאשר הנשיא בוש דן בשאלה מדוע אמריקה היא ארץ הראויה להגנה, הוא מדגיש את מתן הצדקה של האמריקאים, את שירותיהם לאומות אחרות, את הדבקות הדתית של

The NY Times, "Beating Then to the Prewar", David E. Sanger, 6 September 28, 2002

יהיה "פרופורציונלי" לנוק שהתחולל בעת המלחמה. טענה זו דורשת אמת מידה של ערך, לפיה יישקלו ההישג והנוק. לפי מדד הערכים של תיאורֶת המלחמה הצודקת צריכה ממשלה של מדינה חפה מפשע לייחס ערך שווה לחייהם של אזרחיה ושל אזרחי האויב. לפיכך, ב"מלחמה נגד הטרור", על אמריקה, "לאזן" בין חיי חייליה ואזרחיה לבין חייהם של חיילי ואזרחי האויב. על-פי וולצר, "בשיפוטנו את הקרבות, אנו מסירים מכל השיקולים את שיקולי צדקת המטרה. אנו עושים זאת מכיוון שהמעמד המוסרי של חייל האויב כפרט בכל אחד מן הצדדים הוא דומה מאד: הם ניצבים זה מול זה כשוים מוסריים".⁷

מנהיגי ארה"ב הנוכחיים והעתידיים לומדים בווסט-פוינט כי אין חשיבות לסיבת המלחמה, הם מסכנים את חייהם כדי להלחם ולהרוג את שווי הערך המוסריים שלהם – כי עליהם להתייחס לשמירה על חיי חייל עמית כשוות ערך מוסרי להצלת חיי האויב.

הדרישה ל"פרופורציונליות" היא אחת הסיבות להימנעות מהרס התשתית העיראקית או האפגאנית, כדי שלא לגרום לסבל "דיספרופורציוני" לאנשים. קרוב לוודאי שזאת הסיבה לאי-קיום ההבטחה להפצצת "הלם ואימה" על עיראק. פרופורציונליות משמעה כי במלחמה אין ביכולתנו להתנהל באופן המאיץ את הניצחון או מקטין את אבדותינו.

הדרישה ל"פרופורציונליות", הופכת לגרועה יותר בגלל הדרישה ל"הבחנה", המהווה הבהרה לערך שעל הממשלה להעניק לסוגים שונים של אנשים ביישום ה"פרופורציונליות". הדרישה ל"הבחנה" גורסת שמדינה המגינה על עצמה חייבת להבחין בין לוחמים ללא-לוחמים, תוך מתן "חסינות" ללא-לוחמים. תיאורֶת המלחמה הצודקת רואה בכל הלא-לוחמים "חפים מפשע" בעלי "זכויות" שיש לכבד. לפי אלשטיין, יש "לעשות כל מאמץ להימנע מהרג בלתי-לוחמים... נשים, ילדים, זקנים וחולים, כל הלא-חמושים המקיימים חיי יומיום, ושבווי מלחמה..."⁸ למי שידחו ציוויים אלה כדי להגן על אנשיהם עונה אלשטיין: "התביעות לפרופורציונליות ולהבחנה הן מאמץ קשה אך לא ניתן להחליפן או להתעלם מהן, לפי מידת היותן משרתות את כוונות המלחמה שלך".⁹

יש כאן היפוך צדק משווע. הדרישות ל"פרופורציונליות" ול"הבחנה" הן קטלניות למדינה המתייחסת אליהן ברצינות. מדינה המחויבת באופן מלא להגן על עצמה חייבת להעריך את חיי אזרחיה יותר מאשר את חייהם של אזרחי האויב; עליה להיות בטוחה בהיותה טובה, בזכותה להתקיים, ובצדקת ההרג של כל מי שהיא חייבת להרוג מקרב האויבים כדי לשמור על חייהם וחירותם של אזרחיה. הגנה עצמית עשויה לדרוש כי נהרוג יותר אזרחי אויב מאשר

האויב הרג באזרחינו. כדי לשבור את רוחם של אחרים שמדינתם יזמה את התוקפנות לה הם שותפים, נדרש לעתים להרוג אזרחים, ואף לסמנם כמטרות, כפי שעשתה אמריקה במלחמת העולם השנייה. פעולות אלה נחשבו למוצדקות על-ידי מנהיגים שראו את אזרחי מדינות האויב כחלק ממכונת המלחמה הלאומית והטילו את האחריות המוסרית לכל מוות של חפים מפשע, לרבות ילדים, על המדינה שיזמה את המלחמה.

ב"מלחמה נגד הטרור", זכתה ארצות הברית לשבחים מאת התיאורטיקנים של המלחמה הצודקת. בהערכת המלחמה באפגניסטן כותבת אלשטיין:

ארה"ב חייבת לעשות הכל לצמצום מותם של אזרחים – והיא עושה זאת... ארה"ב חייבת לחקור כל אירוע בו נהרגים אזרחים – והיא עושה כך. ארה"ב חייבת לפצות בדרך כלשהי את האזרחים שנפגעו ללא כוונה, וייתכן שהיא מכינה תוכניות לעשות זאת – פעולה בלתי רגילה שטרם נשמע עליה בעת מלחמה.¹⁰ היא מוסיפה:

הוגן לומר כי באפגניסטן פועל צבא ארה"ב כמיטב יכולתו להגיב באופן פרופורציונלי. שאם לא כן, הייתה תשתית החיים האזרחיים במדינה נהרסת לחלוטין... במקום זאת בתי הספר פתוחים, נשים חוזרות לעבודה, בתי קולנוע מלאים, ואנשים יכולים לשוב ולהאזין למוסיקה ולרקוד בחתונות.¹¹

היא אינה מזכירה – אולם אסור לשכוח – את המחיר ששולם עבור ניהול מלחמה "צודקת" כזאת. מאות גברים ונשים אמריקאים נהרגו כדי שהאפגאנים והעיראקים יוכלו לחיות ומסגדיהם יוותרו על תלם. אלשטיין גם מתעלמת מן המחיר הלא ידוע שישולם כאשר אויב שלא הובס יתקוף שנית את אמריקה.

הדרישה האחרונה לפי תיאורֶת המלחמה הצודקת היא, כי מקבלי ההחלטות מתי וכיצד לצאת למלחמה יהיו בעלי "סמכות לגיטימית". מבחינה היסטורית, זו מגבלה מינורית, המכוונת להבטיח שהממשלה (ולא מיליציה פרטית או כנופיה) היא המכריזה מלחמה. בעשורים האחרונים הפך תנאי זה למגבלה מרכזית, מאחר שתיאורטיקנים של המלחמה הצודקת רואים סמכות "לגיטימית" רק בממשלה שתבטיח הפעלת כוח מתוך "כוונה טובה", כלומר, באופן בלתי-אנוכי. רבים מהתיאורטיקנים האלה מאמינים כי מלחמה אינה ראויה להכשר אלא אם אושרה על-ידי האו"ם ונמצאת בפיקוחו.

ב"מלחמה נגד הטרור", נקטה אמריקה פעולות של הרס-עצמי בשם הזכייה בחסות האו"ם וה"שותפים לקואליציה". המשימה של אמריקה באפגניסטן ובעיראק סוכלה על-ידי המתקראים בעלי בריתה, כגון סעודיה (שמנעה מארה"ב

.7 Walzer, *Just and Unjust Wars*, p. 127.

.8 Elshstain, *Just War Against Terror*, p. 9.

.9 שם, ע' 66.

.10 שם, ע' 69.

.11 שם, ע' 70.

שימוש במסלולי נחיתה למטוסים בשטחה) ומדינות אחרות (שדחקו בארה"ב להגביל את גודל הכוח הקרקעי באפגניסטן). כתוצאה מהכניעה של בוש ל"סמכות הלגיטימית", הוקרב הניצחון.

כמובן, מנקודת ראות של הגנה עצמית, איראן הייתה ועודנה משטר שחשוב ביותר להביסו, אולם לפי אמות המידה של המלחמה הצודקת אין הצדקה למלחמה נגד איראן, בעוד שההצדקה למלחמה עם עיראק היא פשוטה יחסית. איראן לא נשלטת על-ידי דמות המקובלת על העולם כ"מפלצת"; ה"רצון של העם האיראני" לא סוכל באופן ברור; איראן לא הפרה עשרות החלטות או"ם; העם האיראני לא היה נתון לטבח המוני. שיקולים אלה, שאינם רלוונטיים במונחים של הגנה עצמית, הם מכריעים לפי תיאורית המלחמה הצודקת.

תיאוריה זו מתעלמת מעובדות מהותיות: איראן היא המולדת הרוחנית של האידיאולוגיה המניעה את הטרור האסלאמי; "רצון העם האיראני" תומך ברובו באידיאולוגיה הקטלנית השואפת להשמדת המערב; איראן מפתחת מאגר נשק גרעיני; איראן תמכה בהתקפות טרוריסטיות נגד אמריקאים ברחבי העולם במקרים רבים בעבר. לפי תיאורית המלחמה הצודקת, כל עוד איראן לא הנחיתה מתקפה ישירה והרסנית על ארה"ב, וכל עוד אין מקרה חירום אלטרואיסטי, עובדות אלה אינן מצדיקות פעולה צבאית או איום בפעולה צבאית. לכל היותר הן מצדיקות "דיפלומטיה" אינסופית או בקשה להחלטה של האו"ם. בראיון בשנת 2004, אמר בוש: "אנו נמשיך לחוץ [על איראן] דיפלומטית... הדיפלומטיה נכשלה במשך 11 שנים בעיראק... ומאמץ דיפלומטי זה [כלפי איראן] התחיל בקושי בשנה שעברה"¹². היש עידוד רב מזה לאומות ולקבוצות השואפות לנהל קרב ארוך טווח נגד המערב?

משמעותן של מגבלות תיאורית המלחמה הצודקת היא כי מדינה שתצא למלחמה רק כ"מוצא אחרון", בתגובה "לסיבה מוצדקת", עם "כוונות טובות" ותשמור על "פרופורציונליות" ו"הבחנה", תסבול סיכונים מיתרים ואף מוות המוני לפני היציאה למלחמה, וכאשר תילחם, ידיה קשורות מאחורי גבה.

מה קרה למדיניות שהייתה יכולה להוביל להגנה עצמית, כגון מתן אולטימטום לכל מדינה התומכת בטרור לחדול או לסבול? האלטרואיזם שביסוד תיאורית המלחמה הצודקת גורם למנהיגי ארה"ב לבטל מדיניות כזאת ללא כל שיקול דעת.

מטרות מדיניות החוץ האמריקאית מגלמות "כוונות טובות" (אלטרואיסטיות) תוך נאמנות לדרישות תיאורית המלחמה הצודקת. אולם הנשיא בוש אינו מסתפק במניעים אלטרואיסטיים. הוא טוען כי אסטרטגיה זאת תשרת באופן מיטבי את אמריקה, וכי עידוד ה"שחרור" של

אומות מדוכאות מקדם את ביטחונה של אמריקה. בנאומו על מצב האומה בשנת 2005, הכריז בוש: "הישרדותה של החירות בארצנו תלויה יותר ויותר בהצלחת החירות בארצות אחרות. התקווה הטובה ביותר לשלום בעולמנו היא התפשטות החירות בכל העולם".

אסטרטגית קידום החירות, היא "תקוותנו הטובה ביותר" מאחר שמדינות חופשיות אינן יוזמות תוקפנות (לרבות טרור), ואילו מדינות לא-חופשיות עושות זאת. לפיכך מזרח תיכון "חופשי" ו"דמוקרטי" מקדם את ההגנה העצמית של אמריקה והעולם החופשי.

דרישות ההגנה העצמית של אמריקה מסתכמות בשאלה מהי הדרך הטובה ביותר לגרום, במהירות הרבה ביותר, למדינות אחרות להיות בלתי-מאיימות? שיקול אובייקטיבי של שאלה זאת מחייב לשקול את כל האפשרויות, ובהן: הדחה מהירה של משטרים טרוריסטיים ובמיוחד משטרים אסלאמיים טוטליטריים, איום בתגמול על אוכלוסייתם אם יאיימו שוב על אמריקה, ופעולה לסיום התמיכה בטרוריסטים של משטרים אחרים. לא מתקבל על הדעת, כי האסטרטגיה הטובה ביותר היא לבזבז משאבים צבאיים בלי סוף כדי להקים "דמוקרטיה" בעיראק, ולהתפלל שכל שאר המדינות הטרוריסטיות תאמצנה ממשל חוקתי חופשי. הפיכת המזרח התיכון ולו לחופשי למחצה, תעלה במחיר עצום של זמן, כסף וחיי אמריקאים. אסטרטגית קידום החופש היא התגלמות ההקרבה העצמית. אולם, מאחר שממשל בוש דחה מוסרית אסטרטגיה אמיתית של הגנה עצמית, הוא יכול רק להשלוח את עצמו להאמין כי הוא עושה "כל שניתן" כדי להגן על אמריקה.

במדיניות בוש, "שחרור" עיראק אינו חלק מהבסת מדינה זאת, אלא תחליף להכרח להביסה. ההשראה הקסומה שמהלך זה אמור להעניק לאיראן, סוריה, ערב הסעודית וכו', יהווה לכאורה תחליף להכרח בעימות צבאי נגד מדינות אלה. במקום לחזק את ביטחונה של ארה"ב, מדיניות זאת עוררה השראה להתקוממות בעיראק, גורמת לאיראן ולערב הסעודית לחוש בטוחות מתמיד, ועשויה לאפשר לעם העיראקי בסופו של דבר להצביע בעד הפיכת ארצם לדיקטטורה אסלאמית הדומה לאיראן. (בהתחשב בניצחונות הגדולים של פוליטיקאים שיעים בבחירות בעיראק עד כה, הם כבר מתקדמים בדרכם לשם). הכישלון להביס את האויב תורם להצלחת הטוטליטריות האסלאמית; התמיכה של ארה"ב בבחירות במזרח התיכון מנבאת כי הדוגלים בטוטליטריות האסלאמית יזכו להשפעה רבה יותר באופן "דמוקרטי"; אנו עדים להתגברות ההשפעה הפוליטית של תומכים אדוקים יותר בטוטליטריות האסלאמית בערב הסעודית, של החיזבאללה בלבנון, האחים המוסלמים במצרים והחמאס ברשות הפלשתינאית.

לקרוא למדיניות זאת אינטרס עצמי אמריקאי או הגנה עצמית אמריקאית הוא עיוות של משמעות המושגים האלה. זו מדיניות של הרס עצמי אמריקאי שהתאפשר על-ידי

¹² "Pakistan Found to Aid Iran Nuclear Efforts", David E. Sanger.

תיאוריה הפוסלת הגנה עצמית מבחינה מוסרית תוך כדי טענה לתמיכה בה.

המוסר של הניצחון

מונחי היסוד, אין כיום שום תיאורית מלחמה החולקת על תיאורית המלחמה הצודקת. למוטרדים בנושא ההגנה העצמית, מוצע ה"ריאליזם" – הרעיון שאין כל קשר בין מוסר לבין מלחמה – כחלופה יחידה. אולם זו אינה חלופה של ממש לתיאורית המלחמה הצודקת. ראשית, "ריאליזם" מתחמק מהעובדה שמלחמה היא פעולה בעלת משמעות מוסרית עצומה, וכאשר אנו מתייחסים אליה אחרת אנו מאפשרים מעשים מעוררי אימה, כגון יוזמת תוקפנות מלחמתית. שנית, שאין מעשיות המנותקת ממוסר.

מאחר שהדוגלים ב"ריאליזם" דוחים את ההכרח בהערכה מוסרית, הם מקבלים מראש מטרות מסוימות כמעשיות באופן "מובן מאליה". מטרות אלה, המקובלות באופן הנרחב ביותר כבעלות תוקף, הן מטרות האלטרואיזם.

"ריאליזם" איננו תרופת נגד לתיאורית המלחמה הצודקת ואף איננו תיאורית מלחמה אלא טפיל אינטלקטואלי המסווה את הטבע ההרסני של האלטרואיזם בהצהרות דאגה ל"מעשיות". התעלמות מנושאים מוסריים הקשורים במלחמה למען "מעשיות" משמשת רק להתחפרות במצב הנוכחי, ולהצעת אלטרואיזם מוסתר כחלופה היחידה לאלטרואיזם גלוי.

אין דרך להימלט מהמוסר, ואין אפשרות ליישב הגנה עצמית עם מוסר האלטרואיזם. לפיכך, יש לאמץ גישה מוסרית למלחמה הדוחה את האלטרואיזם ותומכת לחלוטין בהגנה עצמית, ובכך לספק בסיס מוסרי להגנה על חייהם וחירותם של אזרחי המדינות החופשיות והחפות מפשע לנוכח התוקפנות. בסיס מוסרי כזה קיים במוסר הרציונלי של אינטרס עצמי (הידוע גם בשם אנוכיות רציונלית), קוד המוסר שנוסח על-ידי הפילוסופית איין ראנד.

אינטרס עצמי רציונלי גורס שכל אדם צריך לחיות את חייו שלו למען עצמו, על-ידי מאמציו העצמאיים – מבלי להקריב עצמו למען אחרים או להקריב אחרים למענו. האינטרס העצמי מושג, לא על-ידי עשיית כל מה שאדם רוצה ולא בניגוד לחירות שכניו, אלא על-ידי ניהול חיים רציונליים, יצרנות ומסחר.

על-פי האנוכיות הרציונלית, האיום הגדול ביותר הניצב בין אדם רציונלי לבין השגת מטרותיו – והאיום הגדול ביותר העומד בפני חברה הרמונית, משגשגת וחופשית – הוא יוזמה של אחרים לשימוש בכוח פיסי נגד אותו אדם או חברה. על-פי הצדק, יוזמה כוחנית כזו ראויה לתגובה נגד כוחנית. לפי הגישה האגואיסטית, הצורך של אנשים להיות חופשיים מאלימות כלפיהם הוא הדורש את קיומן של הממשלות ואת האפשרות של מלחמה. ממשלה ראויה מציבה את השימוש בתגובה בכוח במסגרת עקרונית של

בקרה אובייקטיבית. היא מיוסדת על העיקרון של זכויות הפרט – הזכות לחיים, לחירות, לרכוש, והשאיפה לאושר. זכויות אלה מאשרות את חופש הפעולה של הפרט; הן מכירות בזכות של כל אדם לפעול להשגת מטרותיו בעזרת שיפוטו שלו – לייצר, לסחור, לדבר, לכתוב, לאהוב, ולחיות כפי שבחר – חופשי מאיום בכוח. ממשלה ראויה היא הסוכנת והמשרתת של אזרחיה. היא קיימת רק כדי להגן על זכויותיהם על-ידי איסור של שימוש בכוח ועל-ידי תגובה כנגד מי שיוזמים שימוש בכוח – בין שהתוקפן הוא פושע מבית או מדינה זרה.

מדינה חפה מפשע אינה מבקשת להתקיים תוך שימוש בכוח על חשבונן של מדינות אחרות, אולם בעת שכוח הופעל נגדה ונגד אזרחיה, היא חייבת להגיב באופן צודק בכוח; כל דבר אחר יהיה חוסר צדק כלפי אזרחיה ונטישה של מטרות המוסרית: להגן על זכויותיהם.

הראייה האגואיסטית של המלחמה קובעת כי המטרה המוסרית היחידה של מלחמה – ככל פעולה אחרת של הממשלה הראויה – היא ההגנה על זכויות האדם של אזרחיה. כל נושא מוסרי הנוגע למלחמה חייב להישפט אך ורק על-פי מדד זה.

השגת המטרה של "הגנה עצמית" משמעותה שיקום מלא של ההגנה על זכויות הפרט וחזרה מלאה לחיים נורמליים, על-ידי הסרה מלאה של האיום. זאת המשמעות הנכונה היחידה למונח "ניצחון מושלם". תבוסה במלחמה עם הטוטליטריות האסלאמית משמעותה כל שינוי שלילי ארוך טווח באורח החיים האמריקאי כתוצאה מפעילות אויב, כגון התרעות הטרור הצבעוניות, או תקנות החוק הפטריוט לפיהן כל אחד עלול להיחקר כחשוד בטרור, או חיפושים אקראיים בנמלי התעופה אצל נוסעים חפים מפשע.

ה"עצמי" ב"הגנה עצמית" כולל לא רק את אזרחיה של מדינה אלא גם את חייליה. העובדה שחייל בוחר במקצוע מסוים אינה הופכת אותו לפחות ראוי לכל הגנה מצד ממשלתו. משלוח חיילים להילחם בעיראק, עם נוהלי קרב המציבים את חי העיראקים מעל לחייהם, הוא פשע מוסרי.

ההכרח במלחמת הגנה עצמית עולה כאשר מדינה מותקפת או מאוימת על-ידי תוקפן זר. במקרים מסוימים ייתכן שאפשר לעצור תוקפן כזה באמצעי כפייה קטנים יותר, כגון סנקציות או אולטימטום. אולם כאשר מתברר כי האויב אינו מורתע, שימוש בכוח צבאי אינו "מוצא אחרון", אלא המוצא היחיד.

פעולות תוקפנות שאין עליהן עונש יכולות להוביל אך ורק לפעולות תוקפנות נוספות. פיוס יוזמי האלימות, כפי שראינו לאורך ההיסטוריה, מוביל ליותר אלימות ביתר עוצמה. לפיכך, ממשלה המכבדת זכויות אדם אינה מנסה לפייס את אויביה המשתמשים בכוח; היא פועלת לחסלם באופן עקבי מתוך הגנה עצמית. בכך תהרוס את יוזם האלימות המסוים וגם תרתיע אחרים.

ואמצעי לחימה. אנשי ממשל עשירים משלמים תגמולים למשפחות המחבלים המתאבדים.

רוב האזרחים של משטרים מדכאים אינם עושים דבר כדי להתנגד או להלחם בממשלתם. הפאסיביות אינה עושה אותם לחפים מפשע אלא למשתפי פעולה האחראים מוסרית לרשע של משטריהם. פאסיביות זו, מאפשרת למשטרים אלה לבצע פשעים נגד חפים מפשע מבית ומחוץ לגבולותיהם. איין ראנד אמרה בתשובה לשאלה בנושא:

אזרחים פרטיים במדינה שיוצאת למלחמה הינם אחראים למלחמה זאת. לכן עליהם לגלות עניין בפוליטיקה ולהיזהר מפני סוג הממשל המוטעה. אילו ניתן היה בהקשר זה לבצע הבחנה בין פעולותיו של האזרח הפרטי לבין פעולות הממשלה, מדוע נדקק לפוליטיקה בכלל? כל הממשלות תתייצבנה בצד אחד, עושות מעשיהן בין לבין עצמן, בעוד שאנו, האזרחים הפרטיים, נמשיך בשמחה בדרכנו, בשבטיות אידיאלית. אולם תמונה זאת שקרית. אנו אחראים לממשלה שלנו, לכן חשוב להתייחס למדע הפוליטיקה ברצינות רבה. אם נהפוך לדיקטטורה, ומדינה חופשית יותר תתקוף אותנו, תהיה זאת זכותה.¹³

האוכלוסייה האזרחית של מדינה תוקפנית איננה ישות נפרדת שאינה קשורה לממשלתה. פעולת מלחמה, לרבות על-ידי תמיכה בקבוצות טרור אנטי-אמריקאיות, הנה פעולה של מדינה בעלת מארג של אחדות וקשרים פוליטיים, תרבותיים, כלכליים וגיאוגרפיים. כאשר מדינה יוזמת תוקפנות כלפינו היא מאבדת את זכותה להתקיים, ויש לנו זכות לעשות כל שנדרש כדי לסיים את האיום שהיא מציגה. האוכלוסייה האזרחית של המדינה התוקפנית היא חלק מיוזמת התוקפנות ומהפרת הזכויות של המדינה המותקפת. כל דרישה להכרחיות ההפרדה בין לוחמים ללא-לוחמים כשלעצמה היא לא צודקת וקטלנית.

עם זאת, אם אפשר לבדד אנשים חפים מפשע – כגון מתנגדי משטר, לוחמי חופש, וילדים – ללא מחיר צבאי, אל לנו להרגם; הריגה ללא טעם של חפים מפשע אינה צודקת ומנוגדת לאינטרס-עצמי רציונלי. אולם כל עוד אין אפשרות לבדד חפים מפשע במהלך השגת היעדים הצבאיים, ושמירה על חייהם תוביל לאובדן חייו, עלינו להרגם ללא היסוס.

יש לעשות את כל מה שנדרש כדי לנצח במלחמה. לאחר שהעובדות נשקלות באופן רציונלי, אם עולה מהן כי שימוש בנשק גרעיני טקטי נגד הכורים הגרעיניים של איראן יסיר את האיום מצדה, או מחיקה של העיר פאלוגיה תסיים את המרד העיראקי, ופעולות אלה יצילו חיי אמריקאים, אזי הן חובה מוסרית, וההימנעות מהן היא רוע מוסרי.

לסיום הדיון על גישת האינטרס העצמי, שהיא הגישה הצודקת למלחמה, נבדוק את יישומה לגבי שני נושאים:

חשוב לציין כי מוסריות נכונה אינה מחייבת לאפשר לתוקפן לבצע התקפה ישירה על מנת להגיב. בעת שאיראן בונה כלי נשק גרעיניים ומשגרי טילים אין להמתין עד שהם יהרסו עיר אמריקאית. מכה מקדימה מוצדקת אם המדינה המעורבת מהווה איום אובייקטיבי, כלומר, די בכך שהציגה בפעולותיה או בהצהרות רשמיות, את רצונה לזיזם או לתמוך בהפעלת כוח. זיהוי מדינה כאיום אובייקטיבי אינו מחייב לזהות בדיוק מתי והיכן יתממש האיום. די בזיהוי כי למדינה או למשטר יש רצון ואמצעים להתקיף או לתמוך בהתקפה נגד ארצות הברית. מדינה המאיימת על מדינה חפה מפשע מאבדת את זכותה להתקיים וראויה לכל תוצאה שתגרם לה על-ידי המדינה החפה מפשע.

על מנת להילחם ולנצח במלחמה ראויה של הגנה עצמית נדרשות שתי דרכי פעולה בסיסיות: (1) לזהות אובייקטיבית את טבעו של האיום; (2) לעשות הכל כדי להרוס את האיום ולחזור לחיים נורמליים, עם אובדן מינימלי של חיים וחירות בצד המתגונן.

שתי דרכי הפעולה אינן שייכות לתחום המוסר; הן דורשות ידע ומומחיות צבאית. אולם המוסר של אינטרס עצמי רציונלי מספק הדרכה עקרונית חשובה הן בזיהוי והן בהרס האיום. זיהוי האיום יעשה רק בתהליך רציונלי קפדני שאינו מעורפל על-ידי שיקולים כגון קרבה לא מוצדקת לדת, או השאיפה להתחבב על מנהיגים זרים, או הקיבעון כי כל התרבויות שוות. באשר לפעולה הנדרשת נגד כל איום נתון, האגואיזם מעניק אישור קריטי, בשטחי האויב, להרוג ולהרוס כל מי וכל מה שיש להרסו על מנת לסיים את האיום כלפי המדינה המותקפת. לפי הנסיבות, מטרת לגיטימיות יכולות לכלול את המנהיגים, החיילים, והאזרחים של מדינת האויב. מדיניות כזאת, בניגוד לתיאוריית המלחמה הצודקת, דוגלת גם בעיקרון הצדק וגם בזכויות הפרט.

תפיסה פופולרית בתיאוריית המלחמה הצודקת, היא כי האויבים הם רק קומץ של דיקטטורים משוגעים וטרוריסטים חגורי פצצות; כל השאר הם אזרחים "חפים מפשע", הלכודים בידי כמה רוצחים בודדים. לפיכך המלחמה אינה נגד המדינה, אלא נגד חורשי רעות בתוכה. זו תפיסה מוטעית וקטלנית.

אזרחים רבים ברחבי העולם הערבי סוגדים לטרוריסטים כגיבורים. עיתונים בארצות ערביות רבות מפיצים אנטי-אמריקאיות ומפארים את מות הקדושים של הטרוריסטים. מנהיגי דת מבטיחים לטרוריסטים חיים זוהרים לאחר המוות. בתי האולפנא המוסלמים מפעילים אינדוקטרינציה לטוטליטריות אסלאמית על התלמידים. גם אזרחים שאינם תומכים לגמרי בשיטות של הטרוריסטים האסלאמיים אוהדים ומעודדים את מטרותם להשליט את האסלאם בעולם. אזרחי האויב הם גם מקור חשוב לתמיכה חומרית בטרור; הם מספקים לעיתים תכופות מקומות מחבוא, כסף

13. Ayn Rand, *Ayn Rand Answers*, Robert Mayhew (ed.), NY: Penguin Group, 2005, p. 95

הטיפול הראוי בשבויי מלחמה, ומתי וכיצד עלינו לכבוש עמים זרים, לרבות השאלה האם עלינו להקים חברה חופשית או חופשית למחצה בארץ כבושה.

כיצד עלינו לנהוג בשבויי מלחמה? על-פי מטרת המלחמה, התשובה חייבת להיות: בדרך שתגן על זכויות הפרט של אזרחינו וחיילינו. בדרך כלל יש לנהוג בשבויי המלחמה היטב, מאחר שבכך נעודד חיילי אויב להעדיף כניעה על פני לחימה עד מוות. ככל שייכנעו יותר לוחמי אויב, ייהרגו פחות חיילים מכוחותינו. במצב בו שבויי מלחמה אינם מהווים איום, התייחסות טובה אליהם היא אינטרס עצמי שלנו. עם זאת, התייחסות טובה לשבויי מלחמה אינה הגיונית אם למשל הם מחבלים בניסיונו לנצח, או מסרבים לגלות מידע חיוני שיכול להציל את חיי כוחותינו. אם השפלה ועינויים הם דרך יעילה לגלות מידע כזה, עלינו לענות או להשפיל אסירים ככל שיידרש. הרעיון הרווח בושינגטון ובמסדרונות האקדמיה שולל עינוי פעילי אל-קעידה כשגוי ובלתי-אנושי. אדרבא, אי-עשיית כל הנדרש לחילוץ מידע העשוי להציל חייהם של אמריקאים רבים, הוא הפרה נוראה של מטרתה המוסרית של הממשלה להגן על חיי אזרחיה.

טרוויסטים הנלכדים בשדה הקרב אינם חפים מפשע עד שתוכח אשמתם; הם אשמים בעליל. ממש כפי שראוי להרגם בשדה הקרב, ראוי גם להשתמש בכל כוח שיידרש נגדם במאמץ להשיג ניצחון לאחר תפיסתם.

את השאלה מתי עלינו לכבוש ארץ, ומה צריכות להיות המטרות בכיבושה – יש לשאול לאחר שהמדינה בה עסקנו הובסה. אם לא הובסה, אין היא ניתנת לכיבוש מוצלח. משעה שהובסה מדינה תוקפנית, עולה שאלה לגיטימית לגבי הפעולה הרצויה למנצח. האפשרויות הן בדרך כלל: לאפשר לפלג המקומי החזק ביותר לתפוס את השלטון (מתוך ידיעה שכל תוקפנות כלפי אמריקה תוביל אותו לגורל דומה לזה של קודמיו); להעביר את השלטון לשליט או לשבט ידידותי; לעשות מאמץ רציני להקים חברה חופשית ראויה.

אמת המידה היחידה להערכת מצב נכונה ולבחירה בין האפשרויות היא: מהי הדרך היעילה ביותר והפחות יקרה, להבטחת ביטחונה של אמריקה לאורך זמן, כלומר, להגן על זכויות הפרט של אמריקאים. הרבה תלוי בשאלות הדורשות מומחיות באסטרטגיה צבאית ובתנאים הפוליטיים-תרבותיים במדינה המובסת. אולם אסטרטגיה כזאת ניתן לגבש באופן נכון רק אם האסטרטגים מכירים בכך שחירותה של ארץ אויב היא רק אמצעי להשגת מטרת המלחמה, ולעולם לא מטרה כשלעצמה.

אם הקמת ממשלה ראויה הוא אינטרס של הגנה עצמית של אמריקה, כל היבט של הקמת ממשלה יכתב על-פי אינטרס זה. כאשר הנשיא בוש נשאל, אם הוא יהיה מוכן לקבל בעיראק רפובליקה אסלאמית בדומה לאיראן – לאחר שאלפיים אמריקאים שילמו בחייהם ולאחר של הוצאה בסדר גודל של מאתיים מיליארד דולר – הוא אמר, כי יקבל, מכיוון ש"דמוקרטיה היא דמוקרטיה"¹⁴. אם אנו מסכנים חיי אמריקאים ומבזבזים מיליארדי דולרים, חובתנו לעשות כל שניתן כדי להבטיח שהממשלה החדשה תהיה לפחות בלתי-מאיימת, אם לא בעלת ברית נאמנה. יצוין כי לאחר כניעת יפן, גנרל מק'ארתור לא ביקש מהיפנים לכתוב חוקה אלא כפה על היפנים את החוקה שהוכתבה על-ידי אמריקאים. אמריקה וגם יפן זכו לתועלת רבה מכך במשך שישים שנה.

אם במהלך הכיבוש מתפתחת התקוממות משמעותית נגד הכובש, אזי מצב המלחמה יתחדש והמרידה תדוכא בכל אמצעי נחוץ. אולם אם המלחמה נוהלה באופן נכון, האויב נוכח בחוסר התוחלת של דרכיו ומציע כניעה ללא תנאי, מרד כזה אינו סביר. המרד בעיראק הוא תוצאה מכישלוננו של הנשיא בוש להביס את עיראק, בגלל ניהול לא נכון מלכתחילה של המלחמה.

סיכום

אשר איין ראנד כתבה על הקוד המוסרי של אינטרס עצמי רציונלי שאותו פיתחה, היא הדגישה כי מוסר הוא עניין של חיים ומוות וכי קוד המוסר הנכון מוביל לקיום הפרט (והחברה), לשגשוג ואושר; ואילו קוד המוסר המוטעה מוביל לאומללות, לעוני ולמוות. דבר זה נכון בכל תחום ובמיוחד בתחום המלחמה. אלטרואיזם הוא מוסר התבוסה ואילו אינטרס עצמי רציונלי הוא מוסר הניצחון. אמריקה חייבת לבחור בין שתי תורות מוסר שאין ליישב ביניהן: הגנה-עצמית או אלטרואיזם, שאין אלא צורות של הבחירה הבסיסית הניצבת בפני כולנו: חיים או מוות. הבה נבחר בחיים. ■

הבעת תודה: הכותבים מבקשים להודות לאונקר גתה, חבר בכיר במכון איין ראנד, על עזרתו בעבודת עריכה רבת ערך בפרוייקט זה.

George W. Bush, Associated Press Interview aboard Air Force One, 14 October 18, 2004.

"הייתה זאת ארה"ב שהצילה את תרבות המערב מן הנאציזם במלחמת העולם השנייה. הייתה זאת ארה"ב שחזרה והצילה בימי המלחמה הקרה את אירופה התבוסתנית מול האיום הסובייטי. האם תהיה זו ארה"ב שתדע לדחוק חזרה לבקבוק את הג'יני המוסלמי?"
גיים סקסטון (חבר הקונגרס בושינגטון).